

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ

ВѢСТНИКЪ

Редакцията се отъ редакционно-административния комитетъ, състоящъ отъ: Хр. С. Георгиевъ, Д. Торомановъ, А. Гечевъ, М. Чукчуковъ, К. Малковъ и Д. Гюлеметовъ.

„Винарско-Земледѣлчески Вѣстникъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца: на 1-во и 15-то число.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраща до редакцията въ гр. Плѣвень.

Необнародвани рѣкописи, по желанието на авторитѣ имъ се връщатъ съ неплатени писма.

За обявления на 4 стр. се плаща по 30 ст. на редъ, смѣтани въ гармондъ.

 На всичкитѣ ученици се отстъпя за 3 лева годишно.

СЪДЪРЖАНИЕ: 1) Отъ Редакцията; 2) По организацията на земледѣлческитѣ надзиратели; 3) Резултатитѣ отъ опититѣ съ разни земледѣлчески растения при испитателното поле на Руссенското Държавно Земледѣлческо Училище, продължение отъ брой 19-й; 4) Приготовление домашно вино посредствомъ винена калъ; 5) Ползата на човѣкътъ отъ дребнитѣ животни; 6) Флората въ Куба; 7) Двѣ думи по нашето коневъдство; 8) Земледѣлческитѣ училища въ Белгийската армия; 9) Конкурсенъ испитъ; 10) Извѣстие; и 11) Открива се подписка за дѣтското илюстрирано списание.

ДА СЕ ПРОЧЕТЕ

Още три броя оставятъ за да се навърши III годишнина отъ вѣстника ни, обаче мнозина отъ г. г. абонатитѣ ни не сж си внесли ничтожния абонаментъ, затова молимъ ги *за послѣденъ пѣтъ*, да побързатъ съ издължаваннето си спрѣмо редакцията ни, за да не бждемъ прибудени да вземаме нѣкой нежелателни мѣрки.

Отъ Редакцията.

По организацията на земледѣлческитѣ надзиратели.

ко имаме у насъ длъжности, съ най-просторно, даже безирѣдѣлно поле за работа, кхдѣто способния и енергичния човѣкъ може да развие чудесна дѣятелностъ, то сж: „Земледѣлческитѣ надзиратели“. Земледѣлческия надзирателъ съ свойтѣ благотворни дѣла, може така да се постави между земледѣлческото население, щото да бжде не само уважаванъ, нъ ако не бжде много казано, и обожаванъ. Той се явява като единственъ безплатенъ и искренъ свѣтникъ на селянина ни, защо тогава да бжде ненавижданъ отъ послѣдния, на когото освѣтъ добро, нищо друго не желае? Да, дѣйствително, не обяснима би била ненавистьта — прѣзрѣнието къмъ тѣзи длъжности, ако се не знаеше горчивата истина, че нѣкой отъ бившитѣ пхтующи учители, както и отъ сегашнитѣ землед. надзиратели (казваме нѣкой, защото повечето отъ тѣхъ сж си на мѣстото и напълно сж съзнали своето назначение) съ свойтѣ прѣбързани, необмислени и неотговаряющи на мѣстнитѣ условия свѣти, сж станали причина, щото се-

лянина, въ стопанството на когото се прилагатъ тѣзи нововвѣдения, да търпи оскъждностъ, ако не и да гладува цѣла година, по простата причина, че е ималъ нещастнето да се повѣри на свѣтитѣ на не опитния земледѣлчески надзирателъ. А пъкъ трѣбва да се знае, че всѣкой човѣкъ, а особено Българина, е всѣкога наклоненъ да вѣрва и приема лошитѣ дѣла, прѣписвающи се нѣкому, отъ колкото добритѣ. — Заговорете нѣщо добро, касателно дѣятелността на който и да е землед. надзирателъ, то едвали ще се намѣри нѣкой да има търпението да Ви изслуша, напротивъ — заговорете лоше, ще видите, числото на слушателитѣ Ви колко ще се увеличи, като даже ще се заяви желание да се разясни въпроса въ най-големитѣ тънкости!?

Единъ или нѣколко земледѣлчески надзиратели попаднали, по една или друга причина, въ нѣкоя грѣшка, веднага се растрѣбява на всѣкъдѣ, че землед. надзиратели нищо не знаяли, че тѣ сж не само излишни, нъ и вредни за земледѣлнето ни; а послѣдствията отъ това сж, че землед. население започва да гледа съ недовѣрие на тѣхъ, обстоятелство твърдѣ скръбно, защото нѣмали се вѣра на землед. надзиратели, които така да се каже, сж единственитѣ посредници между Министерството на Т-та и З-то и землед. население, което собствено искаме да въздигаме морално и материално, нѣма никога да въздигнемъ поминъка си на оная висота, на която трѣбваше да се намира вече.

Ржководими отъ горнитѣ съображения, прѣдлагаме едно промѣнение въ длъжноститѣ на земледѣлческитѣ надзиратели, което ако бжде осществено, вѣрваме, че изгубеното реноме, въ скоро врѣме ще бжде на ново спечелено. Ето самата промѣна: 1) Всѣкой землед. надзирателъ, (въ това число влизатъ и новоназначенитѣ и прѣмѣстенитѣ) прѣди да започне да подобрява селскитѣ стопанства, въ

каквото и да е направление, трѣбва да проучи качествено и количественното състояние на факторитѣ на производството: земята, труда и капитала, въ повѣренния му районъ, като затова не жали ни най-малко врѣмето и възъ основа на всичко това, най-щателно събрано, да състави единъ организационенъ планъ, ако условията въ цѣлия му районъ сж еднакви, или по вече — ако условията сж различни. Въ този, или тѣзи планове, трѣбва най-релефно да бжде изобразено положението на селскитѣ стопанства, така, че и този, който не е билъ въ него районъ, да може да си състави ясно понятие за начина по който се води стопанствуванието; 2) Наново да обиколи района си, като най-внимателно изучи мѣстнитѣ почвени, климатически и икономически условия и слѣдъ всичко това, разумно да обмисли и спорѣдъ диктовката на горнитѣ условия, да състави втори организационенъ планъ, по прѣдписанията на ядрото на стопанскитѣ науки — Земледѣческата Иконимия; отъ който пакъ, да може да се вижда направлението въ което се иска да се реорганизируютъ настоящитѣ селски стопанства. Разбира се, че тази промѣна трѣбва да става не извѣднжъ, а полека лека, защото слабоподвижната земледѣческа промишленостъ, която носи отпечатъка на главния си капиталъ — земята, не позволява бързи промѣни; или ако се прѣдприематъ такива, то тѣ биватъ всекога въ ущърбъ на инициатора имъ. Отъ този втори планъ, трѣбва да се вижда, въ какво направление ще се измѣнява: полевѣдството, скотовѣдството, мъртвия инвентаръ и т. н. Едно само на което обръщаме внимание, то е, че съ изработванието на тѣзи два плана,*) не трѣбва да се бърза, защото може да се пропусне нѣкоя голѣма грѣшка, която отъ послѣ ще ни струва много и прѣмно и 3) Прѣди да се започне съ прилаганието на горнитѣ организационни планове, трѣбва да се испратѣтъ на удобрение отъ земледѣческия съвѣтъ при Министерството на Т-та и З то; а плановѣтъ за Руссенский, Пловдивский и Плъвенский окръзи, да се удобряватъ отъ стопанскитѣ съвѣти при земледѣческитѣ ни училища.

Тази, спорѣдъ насъ, е една отъ главнитѣ причини за неуспѣха на землед. надзиратели, затова увѣрени сме, че до гдѣто се не приложи прѣдложената отъ насъ мѣрка, за съставяние на организационни планове, съгласно които да отива и промѣната въ стопанствата на селенитѣ, ний вѣчно ще се лутаме въ мъглата: ще започнемъ едно, слѣдъ малко ще го захвърлимъ; ще започнемъ второ, трето и т. н. и никой пхтъ мѣма да ѝ искараме на добъръ край. За потвърждение на казаното, да не отиваме далеко, нека погледнемъ на това, какво става днесъ: Назначава се нѣкой новъ земледѣчески надзирателъ, или все сжщото, прѣмѣства се нѣкой въ другъ окръгъ, той приема отъ прѣдшественника си (а по-вечето пхти отъ Окръжното Управление или Лѣсничей) само канцелярията съ всичкитѣ ѝ подробности, понеже другото, което е много по-важно, не може да му се прѣдаде: За новоназначения надзирателъ е отъ капитална важностъ, да знае въ какво направление е дѣйствувалъ прѣдшественника му за подобренieto

на земледѣлието ни; до кждѣ е достигналъ и т. н.; нѣ отъ кждѣ да види това, и по какъвъ начинъ да му се прѣдаде, когато въ канцелярията му нѣма нищо подобно! Затова новоназначения, лута се насамъ нататъкъ, мисли съ какво да започне, и най-подиръ рѣшава се, защото иначе ще бжде обвиненъ въ недѣятелностъ. Започва. Нѣ като всеки чловѣкъ, а особено като специалистъ по земледѣлието, има свои възрѣния по подобренieto на поминъка ни, затова започва съ тѣхната прилагание, които по-вечето пхти биватъ диаметрално противоположни на тѣзи, на неговия прѣдшественникъ; а пкъ и да имаше желание да слѣди пхтя на прѣдшественника си, нѣма отъ кждѣ да се ориентира. Послѣдствията отъ подобни разрѣзни дѣйствия сж: че както той, така и прѣдшественника му, изгубватъ всичко довѣрие прѣдъ земледѣлцитѣ, затова за въ бждѣще не му се удава да прокара и работи очевидно полезни. Когато при иманието на организационни планове, при прѣдаванието на канцелярията, ще му се прѣдадѣтъ и тѣ, като му се посочи направлението, което е взето по подобренieto на отдѣлнитѣ отрасли, и до кждѣ е достигнато по всеки отраслъ. Въ такъвъ случай, новоназначения землед. надзирателъ, нѣма какво, освѣнъ да слѣди пхтя на прѣдшественника си.

Съ приеманието на подобни планове, ще се избегимъ и отъ едностранчивото дѣйствие за подобренieto на поминъка ни, отъ което страдаме почти всички. Казаното относително организационнитѣ планове на землед. надзиратели, се отнася и до учителитѣ при земледѣческитѣ ни училища, завѣдующи разнитѣ стопански сервиси.

За сега толкозъ. Дано бждемъ поне сега чути.

По другитѣ промѣни въ длѣжноститѣ на земледѣческитѣ надзиратели нѣма даговоримъ, защото на тѣхъ своеврѣменно обрънахме внимание въ броеве № 16 и 20 отъ год. I на вѣстника ни.

Резултатитѣ отъ опититѣ съ разни земледѣчески растения при испитателното поле на Руссенското Държавно Земледѣческо училище.

(Продължение отъ брой 19).

5. Цвекло.

Цвеклото отъ день на день започва да има все по-голѣмо и по-голѣмо значение за земледѣческитѣ стопанства, и то както крѣмното, така и захарното. Захарното цвекло за тѣзи мѣста, които се намиратъ до София, отъ сега нататъкъ ще съставлява едно отъ доходнитѣ растения, такова ще бжде то и за мѣстата (земледѣческитѣ стопанства) околото Пловдивъ и Руссе, ако и въ тѣзи градове, въ едно близко бждѣще се устрои по една захарна фабрика и ако послѣднитѣ плащатъ по-голѣма цѣна за цвеклото. Крѣмното цвекло, пкъ, прѣдставлява една добра водна и диетична храна за кравитѣ, така щото, трѣбва легка полегка да се въвежда за обработване покрай другитѣ култури. На основание на горното и на това, че както отъ едното, така и отъ другото, сжществуватъ соргове, които се отличаватъ по плодородността си, по по-голѣмото съдържанне на захаръ и пр.,

*) Писуций тѣзи редове, слѣдъ двѣ годишна работа, има съставени два експлоатационни плана за Плъвенската околия, които ще започнемъ да публикуваме въ IV год. на вѣстника си.

рѣшихме да прѣдприемемъ и нѣкои опити съ цвекло. За тази цѣль избрахме слѣдующитѣ сортове: а) *Захарно*: 1) подобро Vilmorin, 2) Wolfner и Weisz и 3) Kleine wanzlebener и в) *крѣмно*: 1) оберндорфско, екендорфско, лойтвицско и мамугъ.

Почвата на която се зася цвеклото, бѣше прѣборана единъ пѣтъ на есень и на пролѣтъ веднага прѣди посѣването се прѣвлачи. Посѣхъ се деветъ декара съ цвекло и то по 1/2 kg. на всѣка парцелла. Сѣенето се извърши въ редове на разстояние 34—40 см. редъ отъ редъ, като се правехъ бразди съ маркера, въ които се пускахъ сѣмената на 15—20 см. разстояние и послѣ се заравехъ съ грѣбла на 3—4 см. дълбочина. Сѣмето, за по-скоро поникване, се потопи прѣдварително въ вода и то 24 часа.

Датата на посѣването, прѣдшествующото растение и врѣмето на поникването се вижда отъ слѣдующата таблица:

Сортъ.	Прѣдшест- венникъ.	Дата на сѣенето.	Кога е поник.
1. Оберндорфско червено.	пшеница	30 Мартъ	11 Апр.
2. „ жълто .	бостанъ	30 „	11 „
3. Екендорфско „ .	„	„	„
4. „ червено.	„	„	„
5. Лойтвицско жълто. .	„	30 „	12 „
6. Mamuth	„	31 „	14 „
7. Wolfner и Weisz . .	„	31 „	14 „
8. Vilmorin.	„	31 „	12 „
9. Kleine wanzlebener .	„	31 Мартъ	12 „

Както се вижда отъ таблицата, поникването, благодарение на добритѣ климатически обстоятелства, е станало за 12—14 дена максимумъ.

4—5 дена слѣдъ поникването на цвеклото, забѣлѣжи се, че голѣма една частъ отъ него започна да се загубва. Като се наблюдава работата по-добрѣ, видѣ се, че цвеклата се намирахъ сутрина прѣгрязани тъкмо до земята. Причината на това бѣше появяването на насѣкомото *Clopi punctiventris*, голѣмъ врагъ на цвеклото. Въ клѣо едно врѣме, догдѣто се взематъ мѣрки, видѣ се, че сортоветѣ: жълто оберндорфско, червено екендорфско, kleine wanzlebener и лойтвицското значително бѣхъ прорѣднели. Като нѣмаше друго сѣме за повторното досѣване, рѣши се да се досѣятъ рѣдкитѣ отъ това, което се изскубва при разрѣждането (това се направи за червеното оберндорфско и жълтото екендорфско), а останалитѣ много по рѣдко, да се замѣнятъ съ царевица, което се и направи. Тогаза за по-нататъшно вегетиране се оставихъ слѣдующитѣ сортове, които по-слабо бѣхъ поврѣдени: 1) червено оберндорфско (досадано), 2) жълто екендорфско (сжщо), 3) Mamuth, 4) Wolfner и Weisz и 5) Vilmorin.

Слѣдъ поникването, врѣмето и влагата позволявахъ доброто вирѣние на цвеклото, слѣдъ като се извършеше нужното разрѣждане, прѣкопавание и ир., които работи по редъ сж указани въ долната таблица:

Сортъ.	разрѣденъ		
	копанъ	копанъ	копанъ
1. Червено оберндорфско.	28 Апрельъ	28 Апр.	3 Юний 15 Юлий
2. Жълто екендорфско	8 Май	29 „	8 „ 15 „
3. Mamuth	12 „	30 „	16 Май 6 Юний
4. Vilmorin.	12 „	16 Май	6 Юний 15 Юлий
5. Wolfner и Weisz	12 „	23 „	5 „ 15 „

Отъ тѣзи три копания, само първото и второто сж извършени по-добрѣ отъ ученицитѣ подъ наше ръководство, а послѣдното е извършено отъ наемни работници — 10—12 годишни дѣца, които незнайтѣ още да държатъ мотика.

Почвата бѣше много заплѣвелена, особено отъ троскътъ, който за отстранението изисква нѣколко годишна усилна работа и често копание и който тази година само отчасти се искорени.

До къмъ 15-й Октомврий, когато вече се започна прибирането на цвеклото, послѣдното вегетираше твърдѣ добрѣ и можеше даже да се остави до краятъ на мѣсець Октомврий, ако не се страхувахме отъ ненадейни мразове, които значително могатъ да го поврѣдѣтъ. Събирането му станъ:

1. Червено оберндорфско на 9 Октом.,	вегет. период.	193 д.
2. Жълто екендорфско „ 13 „ „	„	197 „
3. Mamuth . . . . . „ 13 „ „	„	196 „
4. Vilmorin . . . . . „ 15 „ „	„	197 „
5. Wolfner и Weisz . „ 14 „ „	„	196 „

Въ толкосъ дълѣкъ вегетационенъ периодъ, щомъ се случи почвата да бѣде влажна, или пѣкъ да валитъ прѣзъ лѣтото по-чести дъждове, цвеклото може да даде единъ изряденъ приходъ. Макаръ, че нашитѣ почви сж доста улегнали, а при това бѣдни на влаги, нѣ благодарение дъждоветѣ прѣзъ лѣтото, особено тѣзи въ краятъ на мѣсець Юний, а така сжщо прѣзъ Юлий, можа да даде добри приходи, както се виждатъ по-долу.

1. Оберндорфско червено .	4500 kg.	отъ 1 д. а.
2. Екендорфско жълто . .	3900 „	„ „
3. Mamuth	4750 „	„ „
4. Vilmorin.	3100 „	„ „
5. Wolfner и Weisz. . . .	3000 „	„ „

Отъ първитѣ три сорта цвекло, които сж крѣмни, най-добрѣ резултатъ е далъ Mamuth. Този сортъ е произведенъ отъ Mautner, има дълга и червена глава. Нѣ взети и третѣ сорта, вижда се, че прихода е добрѣ, като се знае, че единъ приходъ отъ цвеклото може да бѣде вече достатъченъ (удовлетворителенъ), щомъ минава 2400 kg. Вземемъ ли се подъ внимание и това, че парцеллата съ оберндорфското цвекло 1/4 бѣше празна, а така сжщо и тази съ Mamutha и екендорфското, то трѣбва да вѣрваме, че при тази, както и минѣлата година, цвеклото отъ декаръ можеше да даде 6000 kg.

Що се отнася до прихода отъ захарнитѣ сортове, то и той съ 3000 kg. отъ декаръ е даже доста голѣмъ. Най-интересно за захарното цвекло е количеството на захарта въ 100 kg. Тазигодишното цвекло още не е анализирано и заради това сега не можемъ да съобщимъ резултатитѣ, нѣ минѣлата година въ сортоветѣ kleine wanzlebener и vilmorin се намѣри 12—15 0/0 захаръ, а това е доста добрѣ, особено при минѣлата влажна година. Едно цвекло, което има нагорѣ отъ 12 0/0 захаръ, то вече може да има добра цѣна при фабрикантитѣ. Правенитъ, прѣзъ други години, опити съ захарното цвекло сжщо така сж доказали, че тукъ може да става цвеклото добрѣ, като се избере подходящъ сортъ и да дава нагорѣ отъ 12 0/0 захаръ.

Опититѣ съ захарното цвекло за Русенския край, трѣбва да се продължаватъ и то съ много повече сорта, тѣй като, вѣрва се, че скоро слѣдъ като се види резултата отъ сега строящата се въ София захарна фабрика, ще се направи т

кава и въ Руссе и вмѣсто тогава да се започне съ испитванието на отдѣлнитѣ сортове, това трѣбва да бѣде до тогава до негдѣ свършено, за да не се правятъ загуби отъ страна на земледѣлцитѣ.

6 Картофи.

Картофитѣ, които липсватъ въ достатъчно количество въ по-вечето градове и достигатъ една цѣна отъ 10—20—30 ст. за килограма, трѣбва да се распространяватъ между нашитѣ земледѣлци. Макаръ, че картофа обича една ровка-пѣськлива, или глинесто-пѣськлива почва и влаженъ климатъ, какъвто е Ирландския и Чехския, къдѣто тѣ най-много се сѣжатъ, при все това, съ отгледванието за сега на многобройнитѣ сортове, има и такива, които ще могатъ и при нашитѣ условия — глинеста почва и сухо лѣто да даватъ ако не отлични, то понѣ сръдни приходи. Отгледванието на ранни сортове е едно сръдство да се избавимъ отъ непродуктивността на къснитѣ сортове за равнинскитѣ и сухи мѣста. Тѣзи сортове, обаче, още не сж распространени въ насъ въ достатъчно количество, макаръ, че Министерството на Търговията и Земледѣлнето още отъ прѣди 5—6, е достъпяло отъ странство подобни сортове. Въ Руссенското Земледѣл. Училище, което съществува отъ прѣди 15 години, липсватъ добритѣ и раннитѣ картофи, а сѣжатъ всѣка година по 1—2 Ха съ мѣстни, така нарѣчени *свински картофи*. Коя е причината гдѣто въ онѣзи врѣмена, когато се доставяхъ съ стотини хиляди килограми картофи за сѣме, не сж биле доставени и тука незнаемъ. Нѣ факта си е, че тука нѣмаше картофи отъ добри качества. За да правимъ опити въ испитателното поле съ разни видове ранни картофи, ний писахме прѣзъ 1896 год. такива отъ странство, нѣ по причина на филуксерата, тѣ неможахъ да дойдятъ, така щото бѣхме принудени да търсамъ добри картофи между пазарскитѣ. Вземахъ се картофи отъ пазарѣтъ, между които имаше смѣсени разни видове и отъ по-добритѣ сортове. Отъ тѣзи картофи слѣдъ една година едвамъ можяхме да изберемъ около 30—40 kg. ранни картофи „Early rosa“, които сж едни отъ най-добритѣ. Тѣзи 40 kg. картофи се посѣхъ на една парцелла отъ 1 Да пространство, а друга една парцелла се посѣ съ 80 kg. обикновенни жълти картофи.

Почвата бѣше изорана по единъ пѣтъ на есенъ и втори пѣтъ на пролѣтъ. Прѣдшествующитѣ растения бѣхъ: 1) на жълтитѣ картофи — ишеница и 2) на розовитѣ — бостанъ. Посѣванието стана на гнѣзда. За жълтитѣ картофи цѣлата парцелла бѣше изпълнена, а розовитѣ, понеже бѣхъ само 40 kg., направихъ се на парцеллата само 657 гнѣзда. Сѣвнието стана за първитѣ на 1-й Априль, а „Early rosa“ на 10-й Априль.

Работитѣ прѣзъ вегетационния периодъ и количеството на приходитѣ се виждатъ отъ долната таблица:

Сортъ	поники.	I копанъ	II копанъ	извадени
1. Жълт. карт.	18 Апр.	28 Апр.	3 Юний	20 Септемвр.
2. Early rosa	26 „	29 „	26 Май	2 „

Картофитѣ „Early rosa“ бѣхъ готови за изваждане още въ крайтѣ на мѣсець Юлий, или началото на Августъ, макаръ, че по късно сж сѣти отъ жълтитѣ, нѣ понеже ние отсѣхнувахме отъ училището, вадението имъ се остави за прѣзъ Септемврий. Жълтитѣ картофи прѣзъ Септемврий и то 20, бѣхъ още съвсѣмъ зелени и още вегетирахъ.

Приходитѣ бѣхъ: 1) отъ жълтитѣ 1200 kg., отъ които по-вечето бѣхъ дръбни и незгодни за употребление отъ хората, и 2) отъ „Early rosa“ — 800 kg., много едри картофи. Ако вземемъ подъ внимание това, че 800 kg. картофи отъ Early rosa сж добити отъ 657 гнѣзда, а на 1 Да може да има до 1000 и по-вече гнѣзда, тогава, сигурно отъ тѣхъ ще можемъ да получимъ по-вече отъ 1200 kg. А единъ доходъ, нагорѣ отъ 1000 kg. отъ декаръ и то по вече едри, добри за употребление картофи, ще бѣде добъръ доходъ за нашитѣ почви и сухия климатъ.

Вижда се, че и картофитѣ за този край ще бѣдѣтъ доходни, стига да се избѣрѣтъ добри и ранни сортове и да се распространяватъ между населението, което отъ нѣколко години захвана да ги сѣе.

Приготовление домашно вино посрѣдствомъ винена калъ.

Между многото благословии (за берикета, за здравето и пр.), които искаха дѣдо Димо на бѣдни вечеръ, най-подиръ, като взе бѣклицата, каза и слѣдующата: „хубавото ми винце, хубавото му имѣнце, снощи ме било и тази вечеръ пакъ за него ми е мило; на къдѣто и да се скитамъ, все за него питамъ, защото то ме развѣселява, то ме ободрява; то ме кара да забравѣ домашни грижи и хорски кахѣри; то ми пълни кисийката и ми подѣржа къщницата и . . .“ Тѣй изобщо благославятъ нашитѣ селяни, като дѣда Дима, когато иматъ винци; тѣ сж считатъ щастливи, когато могатъ да си нийнатъ по малко винце на обѣдъ и вечеря и да си подкрѣпятъ силитѣ, изнурени отъ трудната дългодневна работа; още по-вече благославятъ винцето, когато иматъ и да продаватъ отъ него и да си покриятъ и другитѣ домашни разности. Обаче за съжаление, това имъ едничко питие, безъ което не става ни свадба, ни мѣнежъ, нито годежъ, което ги ободрява и развѣселява и отъ друга страна материално осигорява; природата се стрѣми отъ день — на день, да имъ отнеме источника на това имъ, едничко по рода си, богатство, отъ една страна, съ филуксерата, отъ друга — съ всевъзможнитѣ болести по лозята.

Научени отъ дѣда и баба на трапезата имъ да има отъ това благородно питие понѣ на голѣмитѣ празници, тѣ не могатъ безъ него, скѣпо не скѣпо нѣма що да се прави, дошелъ бѣдни вечеръ, новата година трѣбва да се купи малко вино. Домакия взема бѣклицата и отиде при кръчмаря, той му даде една нова ока за 6 гроша и то наполовина вода; занесе го въ дома си, събиратъ се домашнитѣ на обѣдъ или вечеря, хапнатъ, пийнатъ си отъ бѣклицата, поизгледатъ я и си припомнятъ за славното минѣло, когато винцето ги е вѣселило и материално държало! Нѣкой членъ отъ расположеното сѣмейство неволно му иде на ума да попита: да-ли нѣма нѣкъкъвъ начинъ за приготовление вино за домашно употребение? Другъ ще му отговори, „можи да има а бе има, ама ний да го знаемъ и ний да си приготвимъ, та да не пиеме на кръчмаря водата по 6 гр. оката“. Така прѣкарахме вѣсило бѣдни вечеръ миналата година въ дѣдови Димови и на трѣгване му се обѣцахъ, да му обади какъ да си

приготи вино за домашно употребление отъ прѣсна винена калъ, затова сега излизамъ да изпълнѣ даденото си общание на дѣда Дима.

За постиганиято на горната цѣль, има много начини, но азъ ще укажа само по този посредствомъ прѣсна винена калъ, който е достъпенъ за всѣкого, стига да има такава калъ. Той е слѣдущия: взема се 100 литри чиста изворна вода и се загрѣва въ единъ казанъ до 25°C (да стои хладка), послѣ се туря 20 килограма захаръ (количеството на захарта е отъ 18—24%) да се растопи въ водата и слѣдъ това въ захарната мжеть се туря най-малко 20 литри прѣсна винена калъ (колкото винената калъ е по-вече, толкова виното ще стане по-добро) и се разбърква добръ. Пригответната така мжеть се налива въ добръ измита бѣчва поставена въ помѣщение, въ което температурата е отъ 18—25°C, до гдѣто прѣври младото вино. отгорѣ бѣчвата се затваря съ една торбичка напълненена съ ситенъ пѣськъ.

Пригответното по този начинъ вино е бѣдно на киселина, затова му се туря на всѣки 100 литри по 200 грамма винена киселина, като прѣдварително се растопява въ малко вино или вода и тогава се влива въ бѣчвата.

Като прѣври виното добръ, което става отъ 15—30 дни отъ деня на завиранието му, прѣтака се въ друга бѣчва, зада не би да започне да се разлага калъта и да се развали виното.

Качеството на таково вино зависи отъ качеството на виното, отъ което е вземана калъта. Ако калъта е вземана отъ мискетово вино или кокорково, то новото вино ще има арома на мискетово или кокорково вино. Това се доказва отъ многото опити които биле правени за тази цѣль. Полученото по този начинъ вино, бива пивко и легко и се пие отъ всѣкого съ охота.

Пръвѣ пхтъ направихъ такова вино прѣзъ 1893 г., като взехъ калъ отъ кокорково вино и получихъ вино, което не отстъпваше по аромата си на натуралното. — Втори пхтъ направихъ прѣзъ 1894 год., като взехъ калъ отъ мискетово вино и получихъ вино, което тоже не отстъпваше на сѣщинското мискетово вино.

Минжлата година налѣхъ 20 ведра бѣло вино, на което прибавихъ 5% захаръ да се подобри и като го прѣточихъ на 19/ХП, получихъ 30 литри калъ, посредствомъ която си приготвихъ 150 литри домашно вино. При опрѣдѣлението спирта и киселината въ него, съ апаратитѣ за тази цѣль въ Винарското училище, намѣрихъ, че съдържа 5.5% (на хиляда) киселина и 12% (на сто) спиртъ, а по вкусъ не се различаваше отъ натуралното, а по стойностъ е 4 пхти по-евтено отъ него.

Понеже сега е врѣме вече да се прѣтакатъ тази годишнитѣ вина, то счетохъ за нужно да дамъ настоящитѣ редовца въ отговоръ на всики ония, които сѣ ме запитвали по този въпросъ; а най-много дѣдо Димо отъ гр. П., да се воспользува и да си направи домашно вино, комуто крайно благодарѣ за гостоприемството което ми направи на бѣдни вечеръ минжлата година.

Самоводски.

Ползата на чловѣкътъ отъ дребнитѣ животни.

Измежду земледѣлцитѣ има и такива, които щомъ имъ се спомѣни за отгледванието на нѣкой дребни животни и каква ще бжде ползата отъ тѣхъ, тѣ посрѣщатъ всичко това съ смѣхъ. Такива чловѣци, които не зачитатъ малкото—дребното, тѣ всѣкога отиватъ на едрото и глѣмото, затова често пхти оставатъ и на пхтѣж. Естествено е, че дребнамото нѣщо трудно се види, нѣ тия далекогледни никакъ го не виждатъ. Голѣмий пѣнь, прѣврѣченъ на пхтѣжтѣ, всѣкой го вижда и го заобикаля, защото не може всѣкой да го помѣсти отъ мѣстото му; нѣ тѣнката капина или младата шубърчка ни запѣва, свая на земята и ни показва, че оня пѣнь е билъ и той нѣкога такъвъ, нѣ съ течението на врѣмето си е натруналъ гърбътъ. Не трѣбва да се забравѣ, че това се хората, които получаватъ голѣми заплаги въ мѣсеца, или пѣкъ сѣ наслѣдили отъ бащитѣ си огромни богатства, натрупани отъ търпеливостъ, пестение на дребни работи и отгледванието на дребни животни. Наслѣдили такива богатства, тѣ съ присмѣхъ гледатъ на всѣки добръ свѣтъ; съ смѣхъ посрѣщатъ всѣкой апостолъ на истенната и правдата; добрий разговоръ съ тѣхъ взема лошъ край. Такива екземпляри се гордѣжтъ съ това, че иматъ много приятели; ходѣжтъ и живѣжтъ раскошно и прѣзиратъ тия що пестѣжтъ, свѣтватъ и поучаватъ за пестението. Тѣ сѣ гордѣжтъ съ това, че иматъ много приятели и познати, нѣ ги иматъ до тогава, догдѣто има и въ джеба: приятелитѣ имъ не обичатъ тѣхъ, нѣ паритѣ имъ; тѣ забравѣжтъ и пословицата, която справедливо казва: „по-добрѣ да имамъ стотинка въ джебѣтъ си, нежели приятель при царскиятъ дворъ“.

Въ говоримиятъ езикъ, подъ думата дребни животни, ний разбираме; овцетѣ и свинетѣ и др. домашни животни Овчарството е доста полезно и интересно занаятие. Сѣхото може да се каже и за свинарството. И двѣтѣ тѣзи: овчарството и свинарството, като започнемъ отъ най-бѣднитѣ селяни и свършимъ висшитѣ благородни фамилии, сѣ потрѣбни доста много: обичай е останяло щото всѣка година на Георгиевъ-день, всѣко сѣмейство да си заколи по едно яганце, а пѣкъ на Коледа (Рождество Христово) — прасе.

Тѣзи дребни животни прѣнасятъ доста голѣма полза на чловѣкътъ. Овцата ни дава: мѣсо, млѣко и вълна; свинята слѣдъ закалванието ѣ — добра сланина, масъ и мѣсо. За развъжданието на овцетѣ се иска широки пасбища за лѣтѣ и обширни ливади за събиране сѣно за зимѣ. Щомъ като мѣстото отговарѣ за тѣхното развъжданието е доста износно и обратно.

Освѣнъ тѣзи дребни животни има и други, които макаръ, че донасѣжтъ извѣстна полза на чловѣкътъ, не сѣ още тѣй обикнати, не се отгледватъ и не стоѣжтъ на висотата, на която би трѣбвало да стоѣжтъ. Обикновено, ний сме навикнѣли да гледаме само на голѣмото, крупното и обемистото. Трѣбва всѣкой единъ да си признае тази наша, чловѣческа слабостъ. Всичко се състои отъ дребни нѣща. Цѣлий свѣтъ е направенъ отъ дребулий: дрѣхитѣ, що носимъ на гърбѣтъ си се състоѣжтъ отъ по-единични жички, а тѣзи послѣднитѣ, отъ по-единични косъмци; кѣшитѣ сѣ направени отъ по-единични камъне; стадата сѣ сборъ отъ по-единични дребни животни; житото се състои отъ много отдѣлни зрънца, които щомъ се смелѣжтъ раздробяватъ се на още по-дребни и по-малки частици — брашното отъ което послѣ добиваме хлѣбѣтъ и пр. и пр. Примѣри има съ хиляди и всѣкой день сѣ прѣдъ очитѣ ни, стига само да се взремъ въ тѣхъ. Най-хубавитѣ нѣща се добиватъ отъ дребнитѣ животни. Чловѣцитѣ добиватъ много хубави и полезни нѣща отъ дребнитѣ животни, на които сега съвсемъ малко внимание се обръща. Коприната съ която обичатъ да се кичатъ по-знатнитѣ, се добива отъ ничтожитѣ твари—бубитѣ; кърмъзовата боя се получава отъ дребнитѣ кошенили; отъ едни брѣмбари се вадѣжтъ най-силнитѣ який; медѣтъ и воскътъ отъ пчелитѣ; черното мастило отъ шикалки, които се правѣжтъ по дърветата отъ единъ видъ мухи и др. Значи, чловѣкътъ има полза отъ дребнитѣ животни. Дребнитѣ животни за които е думата и за които имамъ да пишѣ нѣколко реда сѣ:

бубитѣ, пчелитѣ и кокошкитѣ. Тѣзи на гледъ дребни животинки, било съ своя си добъръ приходець, било съ примѣрния си животъ и наредба ни оставятъ доста добъръ приходець.

* * *

Коприната, отъ която се тъкатъ най-тънки платове, макаръ, че въ послѣдно врѣме взехъ да ѝ добиватъ и по искусствень начинъ, добива се отъ коприненитѣ буби. Лъскавата копринена нишка, която толкова много се люби отъ по-богатитѣ за правението на дрѣхи, пошчета, вратовръзки и др., а пъкъ побѣднитѣ се за доволяватъ само отъ това, за да си получатъ конци за да си зашиятъ колкото ризитѣ съ копринени конци, като по-ячки; тази нишка, която толкова се цѣни по своята лъскавина, хубостъ и трайностъ, се добива отъ извѣстната на всѣкого копринена буба. Бубата е гъсеница която живѣе да прѣнесе само полза на чловѣкътъ, полза материална. Нейния животъ е доста късъ, като се ограничава само въ нѣколко седмици, тѣлото ѝ е непрлично, и храна съвършено проста, не деликатна, както на чловѣцитѣ да се състои отъ различни ястията, закуски и други, така щото чловѣкъ би помислилъ, че такова едно животинче, съ такова непрлично тѣло, съ толкова проста храна и такъвъ кроткъ животъ, не е въ състояние да ни даде толкова добри гладки, еднакви и лъскави нишки при това и съ висока цѣна.

Самата природа се е погрижила за чловѣкътъ и е така опрѣдѣлила, щото работитѣ на чловѣкътъ да се не натрупватъ отъ веднажъ, а да слѣдватъ постепенно една слѣдъ друга, така щото всѣка да бѣде своеврѣменно извршена при това и съ успѣхъ. Натрупанието изъ единъ пѣтъ много работи, води къмъ лошъ край за всѣка: работникътъ тогава се чуди коя да захване по напрѣдъ, а врѣмето си върви, съ това минава и цѣнното врѣме за извршванието на тая или оная работа. Такова едно распрѣдѣление прави улеснение на стопанятъ и ползата бива по-голяма. Врѣмето прѣзъ което се отгледватъ бубичкитѣ е врѣме, когато въ полето нѣма усиленна работа, така щото можемъ да се занимаваме съ отгледванието на бубитѣ прѣзъ това врѣме, безъ да се опасяваме, че полската работа остава на дирѣ или прѣминава.

Отгледванието на копринената буба е работа на хора, които не могатъ да вършатъ никаква полска работа. Бубитѣ се хранятъ въ домоветѣ, слѣдователно тя е работа за тия що стожатъ въ тѣхъ и не излизатъ въ полето. Такива хора сж старцитѣ, бабитѣ и дѣцата. Старцитѣ, като иматъ подготвенъ листъ, съ дѣцата въ продължение на нѣколко седмици, ще могатъ да искаратъ нѣкой и други грошъ, за посрѣщание къщний масрафъ; ще си искаратъ сами прѣхраната, а не да очакватъ отъ домашнитѣ си; ще спестятъ нѣкоя пара и отъ кръчмата, защо записани съ бубичкитѣ не ще имъ иде на умъ да отиджтъ до тамъ. Асж е и тѣй: въ всѣка една къща, трѣбва всѣкой да работи и пести. Както казахъ, прѣзъ това врѣме нѣма усиленна работа, та затова младитѣ като набержтъ листъ за прѣзъ деньтъ, тогава старитѣ могатъ да го хранятъ прѣзъ деньтъ, а тѣ да гледатъ другата работа. Може да ми се възрази, че качението по дърветата (черницитѣ) за бранието на листътъ, е работа доста трудна, нѣ казахъ, че като имъ се подготви листътъ, тогава прѣкрасно могатъ да вършатъ тая работа, която е забавителна, а не утекчителна. Освѣнъ това, има стълба за по лесното качване. Отгледванието на бубитѣ е повечето работа за женитѣ: тѣ съ по-голямо внимание ги отгледватъ и всѣкога добиватъ по добри резултати. Първитѣ години, почти въ всѣка селска къща, се отгледвахъ буби, колкото да се добиятъ копринени конци за съшивание ризи. И онова е бивало вършено все отъ жени. Даже и днесъ пакъ по-вечето се занимаватъ съ хранението на бубитѣ пакъ жени. Значи ползата отъ копринената бубичка е била съзната още отъ по-рано, и се е отгледвала отъ женитѣ за конци. Нека сега вмѣсто за конци, се получаватъ граняци отъ коприна; нека вмѣсто конци за съшиванието на ризи се добива за цѣли ризи. Колко драго е на дѣцата, когато съ баба си късатъ по

нѣколко пера черничева шума и носжтъ на бубитѣ; чуджтъ се на тѣхното бързо порастване, на тѣхното увивание, радватъ се на стегнатитѣ прѣстиснати бѣли и жълти пашкули; радватъ се на гладката и свѣтлива нишка. Гледайки това отъ баба си, тѣ щомъ порастнажтъ залавжтъ се за отгледванието на бубички, за получаванието на коприна, колкото за конци!

И наистена, дали ще се намѣри нѣкой, който да отблѣска съ ржа нѣколкото левчета, които му се спускатъ въ ржката за 6—7 седмици? Дали ще има нѣкой, който да прѣдпочита харчението на паритѣ прѣдъ печелението? — Никой. Щомъ като е така, нека се отгледватъ коприненитѣ бубички прѣдъ. По такъвъ начинъ ще се искаратъ въ едно късо врѣме 50—60 лева и то само за нѣколко седмици, а не и за повече. Ако ли черницитѣ сж наши, тогава приходътъ ще бѣде по-голямъ. Нека не оставяме черничевий листъ да пада и изгивна въ земята, а съ трудъ и старание да го прѣвърнемъ въ златна корина.

Единственната храна на бубичкитѣ е шумата отъ черницитѣ, които сж въ изобилие по насъ и съ своята раскошна зеленина красжтъ, а съ дебелията сѣнка прохладжатъ двороветѣ ни. Оставимъ ли на една страна красотата, то имаме полза и отъ дървото. Него го употрѣбляваме за градение, горение, за дѣски за бѣчи и каци; при това прибавимъ ли и свойството му като гора — прѣчистванието и расхладванието на въздухътъ — ползата ще бѣде двойно по-голяма. Овощнитѣ дървета ни носжтъ плодове, отъ които се добива различни приходи, а черничевото дърво, наистена, дава и то плодове, бубонки, нѣ ползата отъ тѣхъ е много по-малка, отъ оная получена отъ листътъ.

(Слѣдва).

Флората въ Куба.

Въ Куба, Порто-Рико, както и въ Гвадилупа и Мартиника, пише Г-нъ Fulber Dumonteil въ в. „Evenement“ има великолѣпна и красива флора, грамадни дървета, хубави храстия и вкусни плодове. Обаче, въ този земенъ рай, когото още наричатъ „Бисерътъ на Антилскитѣ острове“ се крижтъ двѣ погубителни храстия: прочутото „Mancenillier“ отровно съ всичкитѣ си части и Brinvilliers“ по-малко извѣстно, по-малко распрѣснато, но въ замѣна на това, то е по-интересно, понеже е най-отровното въ цѣлото растително царство.

Brinvilliers е дума ужастна; тя внушава страхъ, както и самата дума „смъртъ“. Тя напомня едно отровно растение съ трѣвно стѣбѣлце, тъмно зелено, не по високо отъ 1 м. 20 см. Сухо или зелено, това храстие всѣкога е смъртоносно. Тѣнкитѣ му спирални коренчета сж покрити съ една черна и грапава корица, подобна на кожата на нѣкои пѣлзящи животни. Тази кожаца мирише отвратително. Подобно на нечистий Кропталъ, които издава присжтствието си съ отвратителната си миризма, Brinvilliers-то се открива отъ далечъ, благодарение на отровнитѣ миазми, които распрѣсхва изъ въздуха. Изгледътъ на това, толкова опасно, растение не е никакъ страшенъ. Всѣкой би казалъ, че това е едно тжно цвѣте; но уви! този му меланхоличень изгледъ джха на всждѣ отрова. Смъртъта се крие подъ блѣдитѣ му краски. Като че ли една траурна пандилка покрива печално приклоненитѣ му цвѣтове. Локустъ¹⁾ не показваше ли, по блѣдото си лице, ужасни слѣди отъ една гробна меланхолия?

Подобно на разбойницитѣ, които злодѣйствуватъ въ висшата класса, това растение, нарѣчено научно „Spingetie Antihelmique“, дири богатитѣ почви и се увира чакъ въ миризливитѣ градини, гдѣто намѣся отровнитѣ си листи съ благотворителнитѣ трѣви и слива гробната си миризма съ парфюмитѣ на благоуханитѣ цвѣта.

¹⁾ Локуста прочута Римска отровителка. Арапинъ си послужи съ нежъ за да погубе Клодиусъ, а Неровъ — Британикусъ. Галба ѝ осжди на смъртъ въ г. 68.

Brinwilliers-то има своята тжна страница въ историята на злодѣйствата. То бѣше отъмстителната билка за негритѣ, които вадѣхъ сокътъ му и прѣкриватъ отровата му съ най голѣма практичностъ и искусство. Антилскитѣ роби прѣдпочитаха това растение за да погиватъ господаритѣ си и животнитѣ имъ. То умъртѣва много бърже жертвата си, ако и тя да притежава Митридатовъ²⁾ стомахъ. Това страшно растение раздражнява много силно нервната система. Ако и да причинява смъртта по бавно отъ Циановата (синилната) киселина, то ѝ прави по грозна, като продължава агонията. Газоветѣ, които това растение испуща, дѣйствуватъ както и въгледеливия окисъ. По това растение живѣе една гъсеница, която се прѣобрѣща на пеперуда именуема „Noctuelle“ — **нощница**, понеже тя хвърчи само нощно врѣме. Както гъсеницата, така и пеперудата исушени и счукани даватъ единъ прахъ отровителенъ, колкото е и самото дърво.

Робитѣ въ Антилскитѣ острове, които много често злоупотрѣбяха съ познанията си по Естественната Историята, познавахъ доста добръ този убийственъ прахъ. Достатъчно имъ бѣ да турнатъ малко отъ него въ ястието на господаритѣ си, за да ги испратятъ на онзи свѣтъ. Този прахъ се казва още „ЖИЛЕТЪ“ име на една отъ най прочутитѣ отровителки въ Гвадилуца.

Такова е Brinwilliers-то на Куба, Порто-Рико, Гвадилуца и Мартиника. То се е почти изгубило отъ тѣзи острове, гдѣто го прислѣдватъ като единъ разбойникъ. Тѣнкитѣ змиообразни корени на това чудно растение, синитѣ му и тжни цвѣтове; осемтѣхъ му плодни зрънца, гъсеницата и нейната пеперуда сж прѣпльнени съ отрова.

Смъртта се крие подъ набърчената му кора и печалнитѣ му клончета сж намокрени отъ кръвта на жертвитѣ. За растителното царство това растение е цѣла ЛЮКРЕЦИЯ БОРЖИЯ?

Уприличиего му съ тази страшна отровителка може би не е достатъчно: на растенията трѣбва да се гледа съ по голѣмъ страхъ, отколкото на хората и на животнитѣ. Но да ли ги познаваме отровнитѣ растения за да ги изгоримъ всичкитѣ. За жалостъ! Много сж растенията които принасятъ, както полза, така и врѣда. Много отъ тѣхъ сж смъртоносни и въ щцото врѣме благоухани, дървета на доброто и на злото; отъ една страна заслужаватъ огънь, отъ друга — голѣмата награда на **Монтионъ**³⁾ Обаче и до днесъ въ Brinwilliers-то на Антилскитѣ острове, не можахъ да откриятъ друго освѣнъ, една прѣповторително (ресидивна) отрова. Това храстие остава за винаги единъ непоправимъ отровителъ, едно достойно само за прѣвъ сждѣтъ растение.

гр. Троянъ.

Т. Маждраковъ.

Двѣ думи по нашето коневѣдство.

Че скоговѣдството у насъ е единъ отъ главнитѣ поминъци на населението, това, вѣрвамъ, никой не ще откаже, понеже фактитѣ сж прѣдъ насъ. Голѣмата важностъ на скоговѣдството у насъ; е съзната още отдавно отъ правителството ни, което отъ нѣколко години насамъ израсходва крупни сумми по този клонъ отъ поминъка ни. Особено старание до сега се полага за подобренieto на западнѣлото ни коневѣдство, за което и азъ самъ се ангажиралъ да поговорѣжъ.

Между другитѣ мѣрки, които се прѣпорѣчатъ, за да се помогне на коневѣдството ни е и тази: скопяване негод-

нитѣ частни и пр. жребци. Разумно практикувана тази мѣрка е много добра и обѣщава да помогне доста много за поскорошното постигание на цѣльта, — произвѣждане на добръ развитъ материалъ (кобили), който да послужи за завеждане съ благородни жребци.

Цѣльта на настоящето ми е да укажъ, какъ се практикува тази мѣрка у насъ и какви сж резултатитѣ отъ това ѝ практикуване.

Правителството, чрѣзъ своитѣ органи, всѣка пролѣтъ скопява не годнитѣ жребци, а остава само годнитѣ, обаче често пѣти такива въ нѣкои села нѣма, или биватъ продадени отпослѣ, тѣй, че оставатъ съвсѣмъ безъ жребци. Общинитѣ, наистина, се задѣлватъ да си доставятъ годни (удобрени) общински жребци, нъ тѣ, за да изпълнятъ една формалностъ само, купуватъ единъ (рѣдко повече) жребци. Нъ единъ жребець достатъченъ ли е за села съ по 200 — 400 кобили? Никакъ не. Това се потвърждава и отъ теорията и отъ практиката. Въ практиката се случва, че много отъ кобилитѣ оставатъ незаплодени, благодарение на обстоятелството, че на единъ жребець е много горното число кобили. За незаплодяването на всичкитѣ кобили има много причини, обаче, въ случая най главната е голѣмото число кобили, опрѣдѣлени за покривание отъ единъ жребець. Щомъ резултатитѣ сж такива, то ний рискуваме да изгубимъ дамалѣцитѣ си, т. е. да намалимъ производството на конетѣ, а това ще се отрази доста много на страната ни въ икономическо отношение, защото за по нататъшното облагородяване на конската раса, па и за извършване на работитѣ ни, не ще имаме материалъ (кобили и конѣ).

Заключението ми отъ този фактъ е: че ний сме на пѣтя да изгубимъ количествено и качествено коневѣдството, ако о врѣме не се обърне по сериозно внимание на правилното практикуване на тази, толкова добра, иначе, мѣрка.

Спорѣдъ мене, горнята цѣль ще се постигне, ако се опрѣдѣли на основание кобилитѣ въ всѣко село минималното число жребци, което трѣбва да държи това село, били частни или общински и строго да се бди за не занемаряването на това дѣло.

Въпроса заслужава сериозно внимание, нъ за сега толкозъ.

с. Крушевица

А. Ивановъ.

Земледѣлческитѣ училища въ Белгийската армия.

Още прѣвъ 1891 год., съ единъ законъ отъ 1890 од., е било постановено, щото за солдатитѣ отъ крѣпоститѣ Янтверпенъ, Лютихъ, Натуръ и Тормондъ, както и лагерътъ на Bevezloo, да се държатъ курсове по Зеленчарството и Овощарството, щомъ като се съберхтъ понѣ 15 души, които доброволно искатъ да посѣщаватъ курса. Освѣнъ това за допълнение на теоритическитѣ уроци да се устройтъ опитни полета за практика на войницитѣ. Четирма отъ най-добритѣ ученици — войници, получавали отъ Министра на Земледѣлието награди отъ разни практически книги. Програмата на тѣзи курсове е съдържала: земледѣлие, скоговѣдство, овощарство и лѣсовѣдство. Нъ за жалостъ, врѣмето за държанието на курсоветѣ е било избрано недобрѣ; така

²⁾ Митридатъ великий, като изучавалъ отровнитѣ растения, вкусвалъ помалко, до гдѣто приучилъ стомахътъ си на всичкитѣ отрови.

³⁾ Montyon, баронъ дѣ Монтионъ ученъ чловѣколюбець, роденъ въ Парижъ, основателъ на много награди, раздавани на изобрателитѣ всѣка година отъ Парижеския Институтъ.

щото подадена е била молба до тогавашния министър на войната — генералъ Pontus, курсоветъ да не бждатъ на пролѣтъ и прѣзъ лѣтото, нъ оставана е била безъ послѣствие. Числото на ученицитъ постепенно, постепенно е намалявано и най-послѣ е прѣстанжло съвсѣмъ да се държатъ курсове. Съ встъпването на длъжностъ на новия министър, веднага и тази работа е взела друго направление; този е изслѣдвалъ причинитъ на недобритъ резултати и е реорганизиравалъ на 15-й Декември 1897 год. земеделѣческото учение въ войската по слѣдующия начинъ: Отворени сж биле курсове само при онѣзи полкове, кждѣто изявявали доброволни желаня по нѣ 20 души, че искатъ да посѣщаватъ курса. Прѣподаванята ставатъ отъ Януарий до Мартъ, отъ 6¹/₂ ч. вечерята до 7¹/₂ ч. и то два пхти въ седмицата. При по-голѣмитъ гарнизони се събиратъ войницитъ заедно и отъ близостоящитъ други казарми. Опитнитъ полета, които сж биле прѣдвидени съ закона отъ 1891 год. се уничтожаватъ, а практическитъ прѣподаваня ставатъ при екскурзийтъ до нѣкое образцово стопанство, или пѣкъ въ опитното поле, ако то е било вече направено. Прѣзъ 1897 год. е имало 26 подобни курса, отъ които 15 на фламандски и 11 на французски езикъ. Добититъ резултати сж толкозъ задоволителни, щото и въ Франция за въ бждѣще се планиратъ подобни училища, особено въ колонийтъ, кждѣто има полкове. Неаполския принцъ е устроилъ въ собственний си полкъ сжщо така едно подобно училище, което се посѣщавало твърдѣ много и дало сжщо така добри резултати.

Като съобщаваме горното на читателитъ си не можемъ да не заблѣжимъ, че въ насъ се чувствува най-много подобна нужда за устрояването на курсове по земеделѣието при нашитъ гарнизони. За двѣтъ години, които прѣкарва войникътъ въ казармата ще му бжде твърдѣ полезно, ако 1—2 часа въ седмицата, тогава, когато има най-малко работа, научи нѣщо по занаятътъ си. По този начинъ, ний въ кѣсо врѣме безъ особенни училища, ще имаме едни запознати съ много работа отъ земеделѣието и стопанството селени, които най-лесно могатъ да схванжтъ това което имъ се прѣпоржчва отъ чиновницитъ по земеделѣието, както и отъ нуждитъ, които се мѣняватъ спорѣдъ обстоятелствата. Такавъ единъ законъ се прие и въ насъ по подържане на Белгия, само че останж още неприспособенъ, а желателно е това да стане по-скоро, като се направи той не само за кавалериститъ и артилериститъ, нъ и за пѣхотата и то въ самитъ казарми безъ послѣднитъ да ходжтъ въ депата, както първитъ, отъ които се има нужда тамъ за гледането на конетъ.

Конкурсенъ испитъ. Насрочения на 10 Ноем. н. г. конкур. испитъ, за учителъ по Лозарството и Винар. при Държ. Нисше Овощарско-Лозарско училище при гр. Кюстендилъ, се произведе на 21-й сжщий мѣсець. На испита се яви само единъ кандидатъ, нъ и той се не доиспита, понеже комиссията по произвежданието на испита, още при 1 и 2 испитъ, се убѣди, че кандидата сж е готвилъ твърдѣ малко. Както се учимъ, така сжщо не се състоялъ испита за учителъ

въ Нисшето Земеделѣческо училище въ гр. Татаръ-Пазарджикъ. Всичко това иди да ни убѣди въ горчивата истина, че ний още нѣмаме подготвени сили за учители въ нисшитъ ни земедел. училища, обстоятелство което се е съзнало и отъ Министерството, защото, както се учимъ, испраща на специализация въ странство г. г. Дачевъ и Чадаровъ.

Открива се подписка за дѣтското илюстрирано списание.

„ЗВЪЗДИЦА“ ГОД. VIII (1899).

Сп. „Звѣздца“ е прѣпоржчено на родители и учители съ окржжно отъ Министерството на просвѣщенето отъ 28 Септември 1896 год. подъ № 15,250.)

„ЗВЪЗДИЦА“ е най-распространеното дѣтско списание. То дава на читателитъ си, освѣнъ отборъ материялъ за прочитъ, още и такива приложения каквито друго списание съ такава цѣна не може да даде. (Първото приложение е прѣкрасенъ стѣненъ календаръ, художествено изработенъ въ едно отъ най-добритъ заведения въ Европа, които се испраща съ 1 книжка, а при всѣка книжка се прилага по една прѣкрасна цвѣтна картинка). Такива приложения може да даде само „ЗВЪЗДИЦА“, защото има много абонати.

Годишниятъ абонаментъ на „ЗВЪЗДИЦА“ е само 2 лева, прѣдплатени. Въ странство 2 лева и 50 стот.

Родители и учители! запишете дѣцата и ученицитъ си на „ЗВЪЗДИЦА“: „ЗВЪЗДИЦА“ е любимото дѣтско списание!

Всичко що се отнася до „ЗВЪЗДИЦА“ се испраща до Н. Бѣловъждовъ, учителъ — София.

Заблѣжка. Редакцията на „ЗВЪЗДИЦА“ издава и редъ книжки за дѣца подъ название „Дѣтска библиотека“. До сега сж издадени 16 книжки, които заедно струватъ 2 л. и 60 ст., въ странство 3 л. и 20 ст. Цѣната имъ е съвсѣмъ малка Обявление за тѣхъ се намира въ всѣка книжка на „ЗВЪЗДИЦА“. Обръщаме внимание на всички и върху тѣзи книжки.

Отъ редакцията.

Б. Р. Като даваме мѣсто на горното обявление, въсползуваме се отъ случая, да обърнемъ вниманието на нашитъ читатели върху това единственното, най-полезно, най-любимо и най-евтено дѣтско списание „ЗВЪЗДИЦА“. Прочие читатели! не се скжпете за 2 лева: побързайте да запишете дѣцата си за сп. „ЗВЪЗДИЦА“, което покрай добрия материялъ за четение, донася и хубави колорирани картинки, които доставляватъ едно голѣмо удоволствие на дѣцата.

Извѣстяваме на желающитъ да се снабджтъ съ прѣкрасното ръководство по Лозарството отъ Хр. С. Георгиевъ, нека се обърнатъ до автора му въ Евксиноградъ. Стойността му е 3 лева, и 40 ст. за пощенски разноски.

Молимъ най-учтиво всичкитъ редакция, до които испращаме вѣстника си, да бждатъ така добри и тѣ да испращатъ въ замѣна тѣхнитъ вѣстници или списания.

Отъ Редакцията.